

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาจังหวัดพิษณุโลกสู่การเป็นเมืองเพื่อการพักผ่อนและส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ เป็นการวิจัยเพื่อตอบสนองต่อโจทย์การพัฒนาในระดับพื้นที่ (Area-Based) โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยในระยะที่ 1 เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการเป็นเมืองพักผ่อนและส่งเสริมสุขภาพตามความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุเป้าหมาย ซึ่งในการออกแบบการวิจัยได้อาศัยวิธีการแบบผสม (Mixed Method) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลปัจจัยทั้งในด้านอุปสงค์ (Demand Side) และอุปทาน (Supply Side) มาวิเคราะห์เพื่อจัดทำร่างแนวทางในการพัฒนาในลักษณะแผนที่นำทาง (Roadmap) ที่มีความครอบคลุมและยืดหยุ่น

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในด้านอุปทาน ในขั้นต้นได้อาศัยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) การสำรวจ (Survey) และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อรวบรวมนโยบาย แผนแม่บท ข้อมูลพื้นฐานทั้งในระดับประเทศ และข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งพบนโยบาย แผนแม่บทและยุทธศาสตร์ทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่มีทิศทางที่สนับสนุนจังหวัดพิษณุโลกสู่การเป็นเมืองเพื่อการพักผ่อนและส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งพบว่าปัจจัยพื้นฐานด้านสถานพยาบาล สถานประกอบการด้านบริการ และองค์กร กลุ่ม เครือข่ายด้านการพักผ่อนและส่งเสริมสุขภาพในพื้นที่ก็มีปริมาณที่น่าจะเอื้อต่อการพัฒนาได้ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวได้รับการคัดกรองและบรรจุลงในฐานข้อมูลเบื้องต้น (Database) ในรูปแบบเว็บไซต์ ที่ออกแบบขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวม และเผยแพร่ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholder)

เมื่อนำข้อมูลข้างต้น มาประเมินศักยภาพ โดยอาศัยประเด็นและเกณฑ์เบื้องต้นในการประเมินศักยภาพของปัจจัยพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นจากกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยพื้นฐานด้านสถานพยาบาลมีศักยภาพสูง แต่สถานประกอบการประเภทธุรกิจบริการส่งเสริมสุขภาพ สถานประกอบการประเภทธุรกิจที่พัก และองค์กร กลุ่ม เครือข่ายด้านการพักผ่อนและส่งเสริมสุขภาพในพื้นที่ยังมีศักยภาพจำกัดอยู่ในระดับต่ำถึงพอใช้ และต้องได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพอย่างเร่งด่วนให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้นอีก

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนอุปสงค์ ได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายเป็น 2 กลุ่มคือ ผู้สูงอายุชาวไทย และชาวต่างชาติ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลลักษณะและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุชาวไทย ด้วยการสำรวจจาก และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากตัวแทนบริษัทนำเที่ยวเพื่อสะท้อนถึงลักษณะและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายชาวต่างชาติ ซึ่งพบว่า กลุ่มผู้สูงอายุเป้าหมายทั้งสองกลุ่ม สนใจและต้องการใช้บริการการพักผ่อนที่พัก การท่องเที่ยวตาม

แหล่งต่างๆ และการให้บริการนวดและสปา โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายชาวต่างชาติ แต่ทั้งสองกลุ่มยังให้ความสำคัญกับบริการการดูแลสุขภาพจากสถานพยาบาลน้อย เนื่องจากยังขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งปัจจัยหลักที่กลุ่มผู้สูงอายุเป้าหมายตัดสินใจเลือกใช้บริการต่างๆ คือ คุณภาพ

นอกจากข้อมูลอุปสงค์และอุปทานแล้ว ยังได้มีเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร การสำรวจและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อนำมาประเมินความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) เป็นเมืองพักผ่อนและส่งเสริมสุขภาพ ในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้วย ซึ่งพบว่า (1) ในมิติเศรษฐกิจ ยังมีข้อจำกัดในด้านการให้บริการส่งเสริมสุขภาพ และความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ประจำพื้นที่ รวมทั้งต้องยกระดับแหล่งและกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้นด้วย (2) สำหรับมิติสังคม ในด้านความปลอดภัยและความมั่นคงถือว่าอยู่ในระดับที่ยอมรับได้แต่อาจต้องจัดให้มีระบบสนับสนุนในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายด้วย (3) ส่วนมิติสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ถือว่ามีโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้ออำนวยและพร้อมขยายตัว แต่ยังมีข้อจำกัดในด้านคุณภาพของสิ่งแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุตามสถานที่สำคัญต่างๆ ซึ่งอาจกล่าวในภาพรวมได้ว่า พิชญ์โลกยังจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องเพื่อรองรับการเติบโตในอนาคต

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลทุกส่วนแล้ว จึงได้นำสังเคราะห์ขึ้นเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาจังหวัดพิชญ์โลกสู่การเป็นเมืองเพื่อการพักผ่อนและส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันแสดงความคิดเห็น ซึ่งได้ข้อสรุปแนวทางสำหรับการพัฒนาในระยะ 8 ปี ในรูปแบบแผนที่นำทาง ที่ประกอบด้วย จุดหมาย (Destination) ในรูปแบบวิสัยทัศน์ คือ “พิชญ์โลกเป็นศูนย์กลางเมืองบริการเพื่อการพักผ่อนและส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุที่มีคุณภาพในภาคเหนือตอนล่าง ภายในปี พ.ศ. 2562” และเส้นทาง (Path) ในรูปแบบข้อเสนอทางเลือกของนโยบาย 4 ด้าน คือ (1) เพิ่มขีดความสามารถในการบริการให้ตอบสนองความต้องการอย่างมีมาตรฐาน (2) เสริมสร้างปัจจัยเกื้อหนุนด้านเศรษฐกิจและสังคมเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง (3) จัดวางสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่อรองรับการขยายตัวของกลุ่มเป้าหมาย และ (4) พัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อเร่งการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง

แผนที่นำทาง หรือ Roadmap การพัฒนาพิชญ์โลกสู่การเป็นเมืองพักผ่อนและส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ข้างต้นถือเป็นแนวทางกว้างๆ ซึ่งจะต้องได้รับการแปลงไปสู่การปฏิบัติ โดยจัดทำเป็นยุทธศาสตร์ หรือนำบางส่วนไปประยุกต์จัดทำเป็นแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะต้องอาศัยกลยุทธ์ที่สำคัญในการนำแผนที่นำทางไปสู่การปฏิบัติ คือ การสร้างการรับรู้ตระหนักถึงความสำคัญ ผลักดันให้เป็นวาระการพัฒนาที่สำคัญของจังหวัด และจัดสรรทรัพยากรให้สอดคล้องกับความต้องการ จึงจะนำไปสู่การบรรลุถึงผลสำเร็จตามที่กำหนดได้

Abstract

This research Program for Developing Phitsanulok Province into a Recreation and Health Care City for the Elderly was undertaken in response to the need for area-based development. The objective of the first stage of the research was to study the possibility of developing the province into a recreation and health care city for the target elderly group. To achieve this the researcher employed mixed methods of collecting data concerning the demand for and supply of recreation and health care services. The data were analyzed in order to design a program guideline in the form of a flexible roadmap covering every aspect of the development.

The data regarding the suppliers' side were collected by means of documentary analysis, surveys and in-depth interviews. It was found that both the country's and Phitsanulok Province's policies, master plans, and background information tended to encourage Phitsanulok Province to become a recreation and health care city. It was also found that the province had a number of the necessity facilities – nursing homes, health care services, recreation activities, etc. – available for the development.. Such information has already been carefully screened and put into the database on the website for stakeholders.

However, when the potential of the facilities was compared to the stakeholders' criteria, it revealed that the potential of nursing homes was high, while the potential of the providers of health care services, accommodation as well as organizations, groups and networks providing recreation activities and health care services in the area was considered to be low to medium levels, and these required immediate improvement to a higher potential level.

To obtain information about the demand side, the target customers were divided into two groups – the Thai elderly and foreigners. Then the researcher surveyed the nature and preferences of the Thai elderly, and interviewed in-depth representatives from tours and travel agencies to learn about the nature and service preferences of elderly foreigners. It was found that both groups were interested in and wanted accommodation for relaxation, touring various tourist attractions as well as massage and spa, especially foreigners. However, both groups showed little interest in health care services of nursing homes due to lack of information. The main factor in their decision making was the quality of the services

Besides the analysis of the demand and supply data, the researcher also studied the carrying capacity of the province as a recreation and health care city. This was carried out through documentary analysis, surveys and in-depth interviews. This part of the study aimed to investigate the dimensions of economy, society and physical environment. The analysis result showed that 1) in the economy dimension, there was a limit variety of local products and the health care services did not meet appropriate standard. Moreover, the recreation places and activities must be improved to a higher potential level; 2) in the society dimension, safety and stability of the society were acceptable, but there should be a supportive system which would be ready to assist the target customers if they were in any difficult situations; 3) in the physical environment dimension, the infra-structures were in favorable conditions and were ready for the expansion, however, there was a limitation of environments and conveniences for the elderly in various important areas. Therefore, in general, it can be said that Phitsanulok still needs systematic and continuous development for the growth.

After the analysis of all the data, a scheme was synthesized for developing Phitsanulok Province into a recreation and health care city for the elderly by inviting all the stakeholders concerned to share their opinion on the issue. It was concluded that the program guidelines for the eight-year-development plan should be designed as a roadmap, consisting of the destination with the vision “Phitsanulok is to be the principal city of qualified services for recreation and health care for the elderly in the lower northern region within the year BE 2562,” and the path suggesting the direction of the four aspects of the policy was as follows: 1) increase the capacity of standard service provision to meet the demand; 2) improve economic and social factors to support the change. 3) set up the physical environment which had the capacity to carry the increasing number of the target customers and 4) develop an administrative management system to accelerate the change.

The roadmap for developing Phitsanulok Province into a recreation and health care city for the elderly is a broad program which requires adjustment for implementation by working out a strategy or delegating some parts as plans or projects for some private and public sectors concerned which requires important and effective tactics to implement the roadmap – these are creating awareness of its importance, enforcing the development program as an essential issue of the province, and providing resources to fulfill the demand. By doing so the development program will reach its goal.